

Nr 312

Av herr **Franzén**, *angående jordbrukets behov av långfristiga krediter.*

Jordbruket har blivit en alltmer kapitalkrävande näringsgren. Under senare år har jordbrukarna haft stora svårigheter att skaffa erforderliga krediter. Detta gäller inte minst i fråga om de långfristiga krediterna.

Den för jordbruket naturligaste och bästa låneformen är de långfristiga hypotekslånen inom 60 procent av fastighetsvärdet. Det är önskvärt, att jordbrukarna i så stor utsträckning som möjligt får tillfälle att inrymma sitt nödvändiga kreditbehov i långfristiga bundna lån. De medel, som landshypoteksinstitutionen har till förfogande, räcker emellertid inte till för täckande av det stora lånebehovet. Under fjolåret lämnades hypoteksbanken tillstånd att ta upp obligationslån på 40 milj. kronor men fick framställning om emissionstillstånd för ytterligare 40 milj. kronor avvisad av riksbanken. Under 1956 och 1957 har hypoteksbankens emissionstillstånd begränsats till 40 milj. kronor per år, medan under åren 1950—1955 tillstånd lämnats för i genomsnitt 65 milj. kronor per år. Denna begränsning med drygt en tredjedel i upplåningsrätten framstår som i hög grad betänkelig, då jordbrukets kreditbehov samtidigt starkt ökats till följd av den pågående rationaliseringen och mekaniseringen.

Jordbrukets taxeringsvärden har kraftigt höjts, men de medel, som står till förfogande för hypotekslånen, täcker inte ens behovet av sådana lån inom de gamla taxeringsvärdena. I stället har jordbrukarna i många fall tvingats att ta lånen i annan form mot högre ränta, 7 à 8 procent, i den mån lån över huvud taget kunnat erhållas. Det framstår därför som nödvändigt, att jordbruket beredes bättre möjligheter till långfristiga krediter. Den närmast till hands liggande åtgärden är härvid, att hypoteksbanken får möjligheter att anskaffa medel i sådan utsträckning, att behovet av hypotekslån inom 60 procent av fastighetsvärdena kan tillgodoses på tillfredsställande sätt. Men det kan också vara anledning att därutöver pröva andra former för långfristig kreditgivning.

I sistnämnda avseende kan ifrågasättas om inte jordbrukarna åter bör beredas möjligheter till sekundärlån upp till 75 procent av fastighetsvärdet. Den tidigare sekundärlånerörelsen för jordbruket avvecklades i och med tillkomsten av de statliga kreditgarantierna. Sådana garantier för lån till förvärv och uppsättning av jordbruk beviljas emellertid endast för viss storlek av jordbruksfastighet och kan vidare lämnas endast till nystartande

jordbrukare. De statliga kreditgarantierna har alltså inte kunnat erbjuda någon tillfredsställande ersättning för de avvecklade sekundärlånen, och därtill kommer, att inte heller för kreditgarantilånen medel stått till förfogande i erforderlig utsträckning. I interpellationssvar i första kammaren den 11 december 1957 lovade statsrådet och chefen för finansdepartementet att överlämna frågan om återinförande av sekundärlån för jordbruket till kreditmarknadsutredningen.

Det måste konstateras, att jordbruket liksom småföretagsamheten i övrigt missgynnats vid fördelningen av kreditmedlen. Den prioritering, som under senare tid tillkommit bostadsbyggandet i kreditavseende, har verkat hämmande för näringslivet. Det framstår som synnerligen angeläget, att näringslivet och särskilt småföretagsamheten får sitt behov av långfristiga krediter bättre tillgodosett. Det nuvarande stora upplåningsbehovet för staten är ur dessa synpunkter oroväckande. Under innevarande budgetår belastar statens upplåning kapitalmarknaden med cirka 1,9 miljarder kronor, och för nästkommande budgetår synes det statliga upplåningsbehovet vara av ungefär samma storlek. Vid den trängsel, som härigenom uppstår på kreditmarknaden, blir framför allt jordbrukets och den övriga småföretagsamhetens kreditförsörjning lidande.

Det framstår som nödvändigt, att frågan om hur jordbruk och övrig småföretagsamhet skall få sitt behov av långfristiga krediter tillgodosett på tillfredsställande sätt snarast möjligt upptages till prövning. Det är med hänsyn till näringslivets framtida utveckling nödvändigt, att jordbruket och småföretagsamheten får en större andel av de samlade kreditresurserna än tidigare. De unga företagare, framför allt inom det kapitalkrävande jordbruket, som nu börjar med egna företag, står inför mycket stora kreditproblem och kan i många fall inte få kapitalförsörjningen ordnad på rimliga villkor.

Ifrågavarande problem kan i viss utsträckning beräknas bli behandlade av kreditmarknadsutredningen, som emellertid i stort skall sysselsätta sig främst med den långa marknadens kvantitativa problem. Det kan förutsättas, att nämnda utredning kommer att ta avsevärd tid i anspråk. Mot bakgrunden av den besvärliga creditsituation för jordbruket och småföretagsamheten i övrigt, som ovan tecknats, framstår det som angeläget, att dessa frågor i särskild ordning upptages till skyndsam prövning. En utredning rörande de långfristiga krediterna för småindustri och hantverk har i annat sammanhang aktualiserats. Det synes välmotiverat, att en sådan utredning med det snaraste kommer till stånd. I detta sammanhang vill vi förorda, att en särskild och skyndsam prövning göres beträffande jordbrukets behov och försörjning med långfristiga krediter, avseende såväl hypotekslån som sekundärlån. Härvid bör samtidigt riktlinjer uppdras för en sådan avvägning gentemot andra kreditändamål, att jordbruket på bättre sätt än tidigare kan få försörjningen i fråga om långfristiga krediter tryggad.

Med stöd av vad som ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning rörande möjligheterna av bättre tillgodoseende av jordbrukets behov av långfristiga krediter, varvid samtidigt en avvägning må göras gentemot övriga kreditändamål i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 26 januari 1958

Nils Franzén